

SYÖPÄLÄÄKKEET LÄÄKEJÄTTEENÄ – muistathan ennaltaehkäistä lääketurvallisuus- ja väärinkäyttöriskejä!

Lääkejätteenä solunsalpaajat ja vahvat kipulääkkeet edellyttävät erityistoimenpiteitä, jotka tulee tuntee kotitalouksissa, apteekkeissa ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Toimenpiteillä voidaan lisätä työturvallisuutta ja ennaltaehkäistä väärinkäyttöä.

Lääkejätettä ovat kaikki kotitalouksissa ja terveydenhuollon yksiköissä käyttämättä jääneet tai vanhentuneet lääkkeet. Lääkejätteeksi luokitellaan myös sellaiset lääkkeet, joiden käytön viranomaisen, myyntiluvan tai rekisteröinnin haltija tai lääkkeen valmistaja on kieltänyt.

Lääkejäte on jätelain mukaisesti aina vaarallista jätettä, joka on hävitettävä oikein. Lääkejätettä ei saa esimerkiksi heittää sekajätteen joukkoon tai päästää viemäriin, vaan se tulee aina toimittaa asianmukaiseen vaarallisen jätteen vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Apteekit huolehtivat lääkejätteen keräämisestä avoimuudessa

Apteekkien omassa toiminnassa syntyy nykyisin varsin vähän lääkejätettä. Jätteen määrää ovat vähentäneet

apteekkien lääkevalmistuksen väheneminen ja tarkentunut varastohallinta. Apteekkien tulee kuitenkin ohjeistaa ja valvoa oman lääkejätteensä käsittelyn ja hävittämisen asianmukaisuutta.

Kunnilla on vastuu kotitalouksissa kohtuullisissa määrin syntyneen lääkejätteen vastaanotosta ja käsittelystä. Käytännössä kunnat ovat sopineet apteekkien kanssa, että apteekit huolehtivat lääkejätteen keräämisestä ja hävittämisestä ja toimivat lääkejätteiden keräyspisteinä kunnan jätelaitosten puolesta. Menettely on tarkoituksenmukainen sekä lääke- että ympäristöturvallisuuden näkökulmasta.

Suomen kaikki lääkejäte hävitetään Ekokemin ongelmajätelaitoksella, jonne toimitetaan vuosittain noin 400 000 kiloa lääkejätettä. Pienen osan tästä muodostaa syövän hoidossa käytettävien lääkkeiden jäte.

Vaikka apteekissa olisikin palautuskaapit, joihin asiakkaat itse palauttavat lääkejätteensä, olisi solunsalpaajapitoiset lääkejätteet hyvä edelleen palauttaa apteekin henkilökunnalle.



Solunsalpaajat ja vahvat kipulääkkeet eivät kuulu lääkejätteen palautuskaappien uumeniin

Työturvallisuusriskien minimoimiseksi kotitalouksien tulisi palauttaa solunsalpaajat apteekkiin erillään muista lääkejätteistä. Vaikka apteekissa olisikin palautuskaapit, joihin asiakkaat itse palauttavat lääkejätteensä, olisi solunsalpaajapitoiset lääkejätteet hyvä edelleen palauttaa apteekin henkilökunnalle.

Varsinaisten solunsalpaajavalmisteiden lisäksi apteekkiin palautetaan säännöllisesti syövän hoidossa käytettäviä vahvoja kipulääkkeitä. Vahvoja kipulääkkeitä palautettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota toimenpiteisiin, joilla ehkäistään palautettujen valmisteiden päätyminen väärinkäyttöön. Kuntaliiton, Apteekkariliiton ja Jätelaitosyhdistyksen laatimassa ja suosittelemassa

sopimusmallissa ohjeistetaan apteekkia poistamaan väärinkäyttöön soveltuvat, hävitettäväksi menevät lääkkeet alkuperäispakkauksistaan. Näin vaikutetaan tällaisten lääkkeiden tunnistamista ja pyritään ehkäisemään niiden päätymistä väärinkäyttöön.

Vahvoja kipulääkkeitä käytetään syöpä kivun hoidossa muun muassa iholla käytettävänä laastareina. Yksittäinen laastari voi sisältää hengenvaarallisen määrän vaikuttavaa ainetta, minkä vuoksi niiden hävittämisessä tulee apteekkeissa noudattaa erityistä huolellisuutta.

Sairaalat vastaavat oman lääkejätteensä turvallisesta palauttamisesta

Jätelain mukaan terveydenhuollon toimintayksiköt ovat itse lääkejätteen tuottajia ja haltijoita. Näin ollen toimintayksiköissä syntyvä lääkejäte ei kuulu kunnan vastuulle.

Osastolla syntynyt solunsalpaajajäte palautetaan pääsääntöisesti sairaala-apteekkiin tai lääkekeskukseen, joka huolehtii jätteen lajittelusta, pakkaamisesta ja lähettämisestä ongelmajätelaitokselle. Joissakin tapauksissa osasto huolehtii itse lääkejätteiden palauttamisesta. Solunsalpaajajätteet tulee myös sairaala-apteekissa ja osastoilla pitää erillään muista lääkejätteistä.

Solunsalpaajajätteet pakataan ja hävitetään sairaalakohtaisten jätteidenkäsittelyohjeiden mukaisesti. Solunsalpaajalääkejäte käsittää käyttämättömien solunsalpaajalääke-erien lisäksi kaikki hoitotarvikkeet, jotka ovat kontaminoituneet. Näitä ovat esimerkiksi pussit, pullot, neulat ja ruiskut sekä suojarusteet. Asianmukaisella suojarustuksella, varovaisuudella ja oikealla työtavalla terveys- ja ympäristöriskit voidaan minimoida.

Vahvojen kipulääkkeiden hävittämisessä sairaala-apteekkien ja osastojen tulee noudattaa erityistä huolellisuutta, jotta estetään kipulääkkeiden päätyminen väärinkäyttöön. Erilaisin turvallisuustoimenpitein, kuten jätteeksi päätyneiden valmisteiden tunnistamattomaksi tekemisellä, kamera- ja kulunvalvonnalla sekä lukituilla jäteastioilla onkin pyritty ehkäisemään mahdollista väärinkäyttöön kulkeutumista. ■

Kirjallisuutta

Apteekkariliiton vuosikatsaus 2014.

Fimean määräys 5/2011. Lääkkeiden toimittaminen.

FDA Consumer Health Information 2013. Fentanyl patch can be deadly to children. www.fda.gov/consumer

Jätelaki 646/2011.

Sopimus lääkejätteiden vastaanotosta ja noudosta. www.kunnat.net